

INDUSTRIËLE REVOLUTIE

GRONDWET, FABRIEKEN EN EEN VROUW

Waar de achttiende eeuw wordt gezien als een slap aftreksel van zijn voorganger, belandt de negentiende fier in het linkerrijtje. Industrialisatie en tal van innovaties in koloniale uitbuiting zorgden voor een spectaculaire groei van welvaart en souvenirs. Nederland maakte zich op voor een eeuw van nijverheid, spaarzin en religieuze verdraagzaamheid. Zelfs katholieken mochten hun religie weer belijden, een beslissing waar kinderen tot op de dag van vandaag mee moeten leven.

GETWIJFELD OVER BELGIË

Koning Willem I was een uitstekende ondernemer, een matige krijgshoofd en een ware rekenmeester. Zo telde hij bij de stemming over de nieuwe grondwet van 1815 de zuidelijke tegenstemmers op bij de voorstemmers. Deze 'Hollandse Rekenkunde' is wellicht niet aan te bevelen tijdens een vmbo-eindexamen, maar was wel een uitstekende manier om jezelf tot koning der Verenigde Nederlanden te verklaren.

De verantwoordelijkheid voor België en Luxemburg vereiste flexibiliteit van de nieuwe koning. Hij wisselde Brussel en Den Haag jaarlijks af als regeringscentrum, zijn volledige ministersploeg en ambtenarenapparaat met zich meeslepend. Later zou Nederland deze inefficiënte situatie exporteren naar het Europees Parlement, dat nog altijd maandelijks de reis Brussel-Straatsburg maakt.

De Belgen waren minder gecharmeerd van hun zojuist bedongen Nederlandschap. De internationale uitstraling, economische voordelen en een duidelijke Germaanse taal wogen niet op tegen de inmenging van de protestantse koning in de katholieke priesteropleiding. In 1830 verklaarde België zichzelf onafhankelijk. Uit de gewelddadige manier waarop het de onafhankelijkheid opeiste bleek dat het land hier nog te onvolwassen voor was. Nederland werd wederom gedwongen naar de wapens te grijpen.

De oorlog pakte uit in het voordeel van België. Afgezien van veertien keer het Groot Dictee was het de laatste keer dat de Belgen van de Nederlanders wonnen.

MAANDENLANGE STAATKUNDIGE RUST
EN EEN LIBERALE GRONDWET

Na de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, de Bataafse Republiek, het Bataafs Gemenebest, het Koninkrijk Holland, het Soeverein Vorstendom der Verenigde Nederlanden en het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, begon in maart 1839 een periode van maandenlange staatkundige rust.

Na de teleurstelling van het verlies van België, maar vooral om met de huishoudster te kunnen trouwen, maakte Willem I in 1840 plaats voor zijn oudste zoon. Willem II, die als militair in het Britse leger Napoleon had verslagen in de Slag bij Waterloo, week tot ongenoegen van zijn vader af van de gebaande paden. Zo was hij van de herenliefde en zat hij in menig complot tegen de Franse koning; iets wat niet paste in het neutraliteitsbeleid van zijn vader. Na zijn kroning werd snel een nieuwe grondwet aangenomen om zijn macht in te perken. Aanvankelijk handelde de grondwet enkel over hoofdzaken als erfgrenzen, ruilverkaveling en recht van overpad. Maar er werd ook een begin gemaakt met

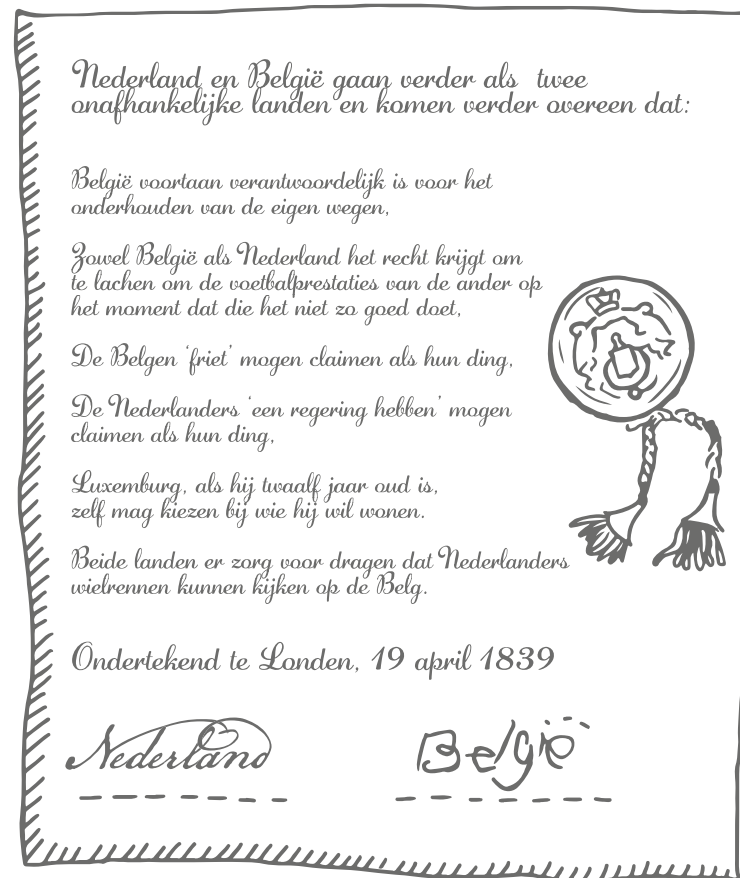

FIG. 71 SCHEIDINGSVOORWAARDEN NEDERLAND EN BELGIË

FIG. 72 TATTOO WILLEM II
Willem II liet een tattoo zetten ter viering van zijn koninklijke onschendbaarheid

ministeriële verantwoordelijkheid. Door politici verantwoordelijk te maken voor het te voeren beleid werd de macht van de koning aanzienlijk ingeperkt.

Willem II zou Willem II niet zijn als hij zich door deze wet zou laten beperken. Hij kon betrekkelijk semi-absoluut vorst blijven tot in 1848. Europa werd geteisterd door een liberale revolutie die conservatieven vaak met de dood moesten bekopen. Willem besloot die onaangename stap over te slaan. De Zwolse hoogleraar Johan Rudolf Thorbecke zat al jaren te leuren met voorstellen voor een liberale grondwet. Willem II besloot aan te haken. Met het ondertekenen van de grondwet van Thorbecke veranderde hij in één nacht van een conservatief in een liberaal. Feitelijk betekende de nieuwe grondwet vooral een degradatie van Willem II. Het zou tot 2011 duren voor zich een dergelijke tragedie opnieuw zou voltrekken.

DE GRONDWET VAN 1848 (1848)

De belangrijkste veranderingen in de grondwet van 1848 waren de invoering van de ministeriële verantwoordelijkheid en de rechtstreekse verkiezing van de Tweede Kamer door zeven procent van de volwassen mannelijke Nederlanders. Daarnaast werden de volgende vrijheden geïntroduceerd: de vrijheid van onderwijs, meningsuiting, persvrijheid en de vrijheid om je los te maken van het keurslijf van de vrijheid.

De grondwet van 1848 was, hoewel de beste van zijn tijd, nog niet volledig. Hij droeg beloftes in zich die allerlei bewegingen zouden realiseren: de gelijkheid tussen man en vrouw, het algemeen kiesrecht, de oprichting van de korfbalcompetitie, het verbod op kinderarbeid en de uitvinding van het electrocardiogram.

Wellicht het belangrijkste keerpunt was de invoering van de getrapte verkiezing van de Eerste Kamer, waar Nederland tot op de dag van vandaag van profiteert. Via de Provinciale Statenverkiezingen kon de selecte groep stemgerechtigden voor de eerste keer gedeputeerden kiezen, die op hun beurt weer Eerste Kamerleden kiezen, die dan over wetsvoorstellen mogen stemmen die door de Tweede Kamer al waren goedgekeurd. Daarmee kreeg de burger een enorme invloed en kwam hij bovenop het politieke vuur in Den Haag te zitten.

Door de nieuwe grondwet was niet de koning, maar de regering verantwoordelijk voor het land. Ministers namen de beslissingen over zaken als oorlog, industrialisatie, en onderwijs, terwijl de koning zich kon richten op zijn primaire taken, zoals linten doorknippen, spijkerpoepen, wc-werpen, verbouwingen uit de klauwen laten lopen, skiën en koekhappen.

Door de nieuwe machtsverhoudingen kon het volk eindelijk zelf bepalen wie over hun rug beslissingen mocht nemen. Dit leidde uiteindelijk tot linkse hobby's als het afschaffen van de kinderarbeid, pensioenen en verplichte ziektekostenverzekering.